

Ч. 14. Църковенъ вѣстникъ
издава всяка седмица
възложението четири
дни на годината

Годишната цена на
Църковенъ вѣстникъ,
заседа съ
възложението
на България 10 лев., а
на странство 13 лева.

Единъ брой 15 ст.

ЦЪРКОВЕНЪ ВЪСТИНИКЪ

— СЕДМИЧНО ИЗДАНИЕ —

Единъ брой 5 стотинки.

Едно изявление на Българската академия на науките

Нашитъ съюзници сърби направиха и правят всичко да изложатъ съюза и славянството. Въ българскиятъ крайници, които имъ се падна да завзематъ, тъгтилизиратъ най-гроziно българското население. Физическите и морални на сили на сърбските военни и гражданска власти надминаватъ тамъ всъщко въображение. Въ лицето на сърбите населението виджа не съюзници, не братя, не освободители, не християни, но насилици, тири, грабители. Славянството може само да се чеши отъ дълата на военни и гражданска сърбски власти въ българскиятъ крайници, а враговете въ славянството ще иматъ въ този дълъг доказателства за славянска некултурност. Сърбски чети, организирани, въоръжени и пръснати отъ военни и гражданска сърбски власти въ българскиятъ села на околните, завзематъ отъ сръбските войски, принуждаватъ съ бой и насилия българското население да се откаже отъ народността си. И защото по-следното протестира въ име на славянството, християнството и човѣщината сръбът това насилие на националната му съвѣсть, сръщо този най-голямъ въ днешния вѣкъ вандализъмъ, четищъ подлагатъ на тероръ и на най-жестоки изтезания българското население. Съ стотини селяни вече сѫ напуснати и напускатъ селата си и дирятъ спасение въ планините и горите. Съ стотини такива сѫ избѣгали и бѣгатъ въ България. Между избѣгалите има и свещеници, учители, първенци.

Това поведение на сърбите не е нито братско, нито съюзнишко. То е нехристиянско и нечовѣшко. То не може да не се

осъди отъ славянството, първиятъ членъ отъ „вѣроятно“ на което гласи: „Една една славянска народност да не потиска друга“.

Небратското, нехристиянско, не-съюзнишко и нечовѣшко поведение на сърбите спрѣмъ българите въ Македония е принудило Българската академия на науките да се обявяне къмъ представителите на славянската наука и мисъл, къмъ Славянскиятъ академии и Учените дружества, съ слѣдното изявление:

„Една отъ важнѣтъ задачи на славянската прѣзъ миниална вѣкъ бѣ да се опредѣлятъ етнографичнѣтъ граници между двата славянски народи на Балканския полуостровъ — българи и сърби. Благодарение на съвѣтните усилия на редъ слависти отъ пръвата ръка, като се почие отъ Шафарик и Григоровича да до живѣтъ и сега същѣтила на славянската наука, въ нея вече нѣма споръ, доколѣ на западъ се простира етнографична България: въ всички признати научни етнографични прѣгледи на съврѣменното славянство къмъ българската народност се причислява и славянското население на западна Македония, която включава и градовете Кратово, Куманово, Скопие, Тетово, Кичево, Дебър, Струга, Охридъ, Битоля, Прилепъ, Велесъ, Воденъ, Леринъ и Костуръ. И въ 2-ия випускъ на „Енциклопедия Славянской филология“, които сега се издава отъ Руската академия на науките при участието на първите учени отъ всички славянски страни, македонските славяни отъ казаните области сѫ показани като българи; така сѫ означени тѣ и на приложената къмъ сѫщия випускъ етнографична карта. Въ общата програма на енциклопедията, която ще съдържа и систематиченъ прѣглед на славянските езици, западно-македонските нарѣчия сѫ признати като български нарѣчия и ще бѫдатъ изложени, като съставна част отъ

Академичнътъ е годинъ
въвѣсъ възложението
възложено на
всички представители
Всичко, относящо се до
вѣстника се направя
до администрацията на
Царската българска
външна политика
въ гр. София.

За обявяването се плаща
за първи пътъ на 30 ст.,
на редъ на парижката,
за всичко посторене на 15 ст.

Издателски писъкъ не се
връща, ако не се възполи
на следното издание.
Ме се покръщатъ

но зачитане и братска любов — новъ залогъ и за бдеща задружна дѣйностъ. За жалостъ, оказа се, че не е тъй. Отъ самото начало на сръбската окупация на западна Македония се почнаха тамъ систематични и жестоки гонения на българската народностъ, на българското име, церкви и училища отъ страна на сръбските обществени органи — отъ администрацията и печата, а тъй също, както изглежда, и отъ сръбското общество, което поддържа тоя печатъ. А всички тѣзи насилия се вършатъ, за да се убие духътъ у българите, та не съмѣтъ да проявляватъ вече своето народно съзнание, като съ насиливани и да се наричатъ сърби. Ето това е най-печалното.

Българската академия, въ извѣн-редно общо събрание на трѣть си клонъ на 28 мартъ т. г., съ скръбъ се вижда принудена да констатира прѣдъ славянските академии на науките и прѣдъ славянските учени Дружество, че изтькнатото по-горѣ поведение на нашите славянски съюзници ще има пагубни послѣдици за слабите още, но благодатни наченки на славянска научна и културна солидарностъ. Нѣщо повече: незачитането на народността, като се прибъгва и до явно извъртане на установените научни истини, за да може по-лесно да се оправдаватъ чудовищни въ днешно врѣме насилия надъ народната съвѣтъ, — всичко туй несъмѣнно ще подкопае основите на всѣка славянска солидарностъ.”

София, 30 мартъ 1913 г.

Едно мнѣніе.

II.

Курсътъ на задължителното обучение трѣбва да се увеличи и по други причини. Ние влизаме въ общение съ свѣта не само като го познаваме (интелектуално отношение), но и като чувствувахме и дѣствувахме въ него (лично отношение). И поспѣдното, личното отношение, е отъ голѣмо значение за човѣската съдба тукъ на земята. Ето защо не е имало възпитателна система до сега, която да не е полагала извѣрдено много грижи за развитието на чувствата и волята въобще. Само на човѣската натура е присъде да състрадава и сърадва. И това го издига високо въ неговите собствени очи. А Кантъ съ етичесъ ентузиазъмъ твърди, че „нѣма нищо въ свѣта, даже и извѣнъ свѣта, което безъ ограничение

ние да може да се държи за добро, освѣнъ добрата воля“ Мойманъ намира, че умствената даровитостъ, като такава, не гарантира пригодността на човѣка за живота, а качеството на неговата воля, силата и тѣнкостта на неговите чувства.

Ето накъде педагогът трѣбва да отпраши своя погледъ, а психологията да изясни естеството на нашия емоционаленъ и волевъ животъ, за да се употребятъ и съответните средства.

Чувствата по естество сѫ извѣстни състояния на човѣската психика, които придвижаватъ или биватъ придвижавани отъ познавателните елементи. А воля се нарича всѣка съзнателна дѣйностъ. Чувствата, волята и познавателните елементи сѫ винаги прѣплетени, обаче тѣ си иматъ свои собствени закони, по които се развиватъ. Интелектуалниятъ животъ се развива много по-бѣрже, отколкото чувствата и волята. Познавателните елементи се свързватъ помежду си и образуватъ едно цѣло, обаче чувствата, като такива, не се свързватъ. Благодарение на отношенията на мислите къмъ нови мисли, чувствата прѣминаватъ въ нови чувства. Между това движението на чувството става по-бавно отъ движението на мислите“ (Хефдингъ). Но веднъжъ възникнало едно чувство, то силно упорствова, да се запази, когато мислите бѣрже се смѣняватъ. Затова и най-принятните изненади криятъ една непрѣятностъ въ себе си, по причина че правятъ моменталенъ прѣломъ въ чувствуването на човѣка въ дадена минута.

Въз основа на туй обстоятелство, дѣто „движението на чувството става по-бавно, отколкото движението на мислите“, ние можемъ да си разширимъ проблемата, защо умствениятъ напрѣдъкъ изпървъ озъ на чувствата. Още по-мъжсто работата съ волята, които, освѣнъ дѣто прѣдполага развитъ умственъ животъ и оформени чувства, изисква още упражнение и навикъ. Ние не можемъ да мислимъ, че всичко това ще се достигне въ основното училище. То е процесъ на цѣлъ животъ. Обаче не трѣбва да се забравя, че нѣма никакъвъ смисълъ да се отварятъ основни училища, ако тѣ не могатъ да положатъ каква-гьдѣ сигурна основа за едно бдяща самостойно развитие. А че нашето четиригодишно основно училище не полага такава основа, ще стане още по ясно отъ по-нататъшните наши разсъждения, основани върху изслѣдванятията на видни психологии.

Свещ. Д-ръ К. Цѣновъ.

Бесѣда на Д-ръ Л. Соколовски съ Виенски професоръ Краузъ и впечатлениата на послѣдния за българската армия.

— Отиването ми въ България бѣше съвѣршено неочекано за мене, казаътъ проф. Краузъ. На 19 ноември късно вечерта доде при мене тукашния български посланикъ — Салабашевъ съ покана отъ Царь Фердинандъ. Цѣлата нощ азъ работихъ въ лабораторията и спѣхъ три дни азъ и четиримата ми асистенти заминахме за София, като взехъ съ себе си покондана лаборатория за бактериологически изслѣдвания. Спиримъ се на тѣзи подробности, за да се обрѣне внимание на серозни дефекти на всичките армии. Това е нужно, за да не се случватъ въ критическия моментъ безъ бактериологически лаборатории, защото приготвленето на такива въ скоро врѣме е трудно.

— Азъ бѣхъ поразенъ, когато видѣхъ въ какво положение се на мира санитарното дѣло въ българската армия. Азъ бѣхъ въ Бѣлградъ и съмъ длъженъ да констатирамъ, че въ сръбската армия къмъ санитаро-хигиенически въпросъ сѫ се отнесли съ много голѣмо внимание. Разбира се, че отъ младата бѣлградска армия не може всичко да се изисква, още повече, че организирането на санитарното дѣло куца въ всички европейски армии. Но прѣдставете си, че наскъждѣ: въ Чорлу, Лозенградъ и Мустафа паша азъ намѣрихъ великолѣпни хирургически отдѣлzenia при болниците, а ни една добре наредена болница за инфекционнѣ болести! Въ единъ пунктъ, не искамъ да казвамъ името, назначения директоръ на епидемическото отдѣление — старъ окръженъ лѣкаръ, вижда се, нѣмащъ понятие за съврѣменната епидемиология, украсилъ всички павилиони съ великолѣпни кавории и самъ се гордѣвалъ съ това! — Съ една дума, моето първо впечатление бѣше — твѣрдъ много хирургически отдѣлzenia и ни едно — инфекционно. Въ Лозенградъ италианската и белгийската болница били празни, понеже нѣмало ранени, а въ сѫщото врѣме въ Чорлу кавалерийската казарма прѣвърнали въ епидемическа болница. Азъ никога нѣма да забравя това ужасно впечатление, което ми произведе тази болница. 3500 болни отъ холера, тифъ, дизентерия и ранени лежали въ казармата, конюшната, на пода, на слама, облечени въ своятъ разрезни дрехи, послушни на своята ужасна участъ! . . . Азъ разбрахъ,

че мене предстои не да се боря, но да организувам борбата; предварително да създам сърдства за борбата, а после да се заловим съвсем. Такъ тръбва да похвали болницата на руския "Червень кръст" в Лозенградъ. Тя обаче най-добре наредена от всички други. Такава не съм виджала и въ Европа: за такава може само да мечтае всъки военен лъкар. Всички најнови усъвършенствувания бъха въ тази болница, умно и съ особена обич наредено всичко, което може да облекчи участията на сграждатъ.

От Чорлу азъ заминахъ за Лозенградъ — въ главната квартира. Стана ми ясно, че, ако не се взематъ бързи енергични мърки, холерата от Чаталджа ще се разпрострила не само между цѣлата армия, но и по цѣла България. Представете си само — въ Чорлу на 3000 болни е имало трима лъкари! Хирургъ — много, а лъкари противъ епидемията — почти нъмало! А прънасните на болни!... Данченко нагледно описва това — на една талига натоварени: ранени, холерни, тифозни, които се снемали безразборно на камара. Разбира се, че много ранени при това прънасните се заразявали.

Генералъ Фичевъ одобри мяя планъ за борба съ холерата. Въ всички по големи пунктове били наредени инфекционни бараки и бактериологически лаборатории. Изолацията на болниятъ е била строга. Азъ навсякъждъ четохъ лекции за подготовка на санитари. Преди мене въ Лозенградъ въ инфекционната болница на болниятъ сѫ прислужили арменски дълъци, които въ хирургическите болници се стричтъ-милосерди нъмали работа.

Устроената от мене борба излязе търълъ успъшна: холерата постепенно намаляваше, а сега съвършено я нъма. А знаете ли въ Чаталджа, кой най-много ни помогна? — Свещеницитет! Безъ тъхъ, нашето положение било лишо. Тъ бъха нашитъ агитатори и войници предъ тъхъ съ се клели, че нъма да пиятъ непръшарена вода. Такова благотворно влияние на свещеницитет надъ войниците азъ никъждъ не съм видждалъ. Свещеницитетъ бъха винаги съ войниците, разговаряя съ се тъхъ, грижатъ се за тъхните нужди, утъшаватъ ги, насръдчаватъ ги и ги поучаватъ.

Осъвънъ холерата, наши врагове бъха и наскокът (въшките). Тъ измъжчаха намиращите се по недъли въ траншеите войници, безъ да се разхвърлятъ (съблъгчай). Въ

същото време наскокът бъха разпространителът на епидемията. Българското правителство поканило отъ Дрезденъ заиздущаща дезинфекциозната камара, която успъшно прилагала едно сърдство противъ наскокът. Той обучавалъ войницитъ да прилагатъ дезинфекционните сърдства. Особени дезинфектори тръбва да бдятъ подгответи за всъка армия, понеже се знае, че епидемиятъ се явява естествено и неизбъжни спътници на войната.

На този фактъ досега малко внимание сѫ обръщали. Но ако свое-връменно се взематъ мърки, нъма да се допустне разпространяването на епидемиятъ. Азъ изложихъ моя възгледъ на Царь Фердинандъ и Той изказа готовностъ да стане начало на една международна комисия за разработването на този острътъ въпросъ

Въ Турция пръвътъ лътото, по всъка въроятностъ, отново ще се появи холерата. Въ България се готовятъ за борба съ холерата. Азъ предложихъ спътъ войната, войницитъ, когато се завърши въ родните съ мъста, да пръкарватъ по нъколко дни въ карантина. Същото тръбва да направятъ и всички други, които сѫ се намиратъ въ района на военниятъ дълъгъ. Мисля, че тази мърка ще задържала разпространението на холерата

(Изъ вѣс. „Руское Слово“ № 19, 1913 г.)

А. И.

По мира.

Въ понедѣлникъ, 8 априлъ, по-диръ обѣдъ, биль връженъ на представителът на силитъ отъ министъръ-председателя и министъръ на външните работи г. Ив. Ев. Гешовъ, съюзнишки отговоръ на нотата на силитъ по условията за мира. Отговорътъ гласи:

Съюзнишките държави съмѣтатъ за свой дълъгъ да отпращаватъ къмъ силитъ сили своитъ топли благодарности за съобщението, което тъ имъ отправиха и споредъ което:

1. Линията Еносъ—Мидия ще биде зета, като основа за прѣговаряне, а не като окончателна линия.

2. Отстъпването на Бъломорски тъ острони отъ Турция се приема, подъ резерва на ръшенията, които има да се зематъ за нѣкои отъ тъхъ.

3. Беликитъ сили сѫ готови да съобщатъ още отсега проектирането съверно и съверо-източно разграничение на Албания, а южното и югоизточното ще съобщатъ шомъ бдже установено.

4. Тъ като разрѣщението на всички финансово-въпроси е прѣдоставено на техническата комисия въ Парижъ, въ която ще участватъ делегати на воюващите страни, силитъ напомня, че нѣма основа да се изказватъ засега по принципъ за обезщетението.

Съюзниятъ държави констатиратъ, че горните условия, при които силитъ се съгласява да се намѣтятъ като посрѣдници за склучване миръ съ Турция, се различаватъ малко отъ онѣзи, които съюзниятъ държави бѣха формулирани въ отговора си отъ 23 мартъ. Обаче, въ искреното си желание за улесняване и за успѣхъ на приложеното посрѣдничество, съюзниятъ държави, като молятъ отново великитъ сили да благоволятъ и приематъ принципа за военниот обезщетене, заявяватъ, че приематъ посрѣдничеството, като запазватъ правото да разискватъ, въ теченето на прѣговоръ съ великитъ сили, въпръсъ, отнасящи се до острорвът и до окончателното опредѣлъване границата на Тракия и на цѣла Албания.

Въстницитъ по дневните въпроси.

Сърбия и договора. Сърбскиятъ официозенъ вѣстникъ „Самоуправа“ се солидаризира съ неотговорния сърбски печат и, като все нотата на неговия шовинизъмъ, иска да се ревизира съюзническиятъ договоръ съ България. Това е некоректностъ, за която всички искрени приятели на сърбския народъ тръбва да съжаляватъ. Намѣсто да настони да изпълни сърбското правителство честно единъ договоръ, на който Сърбия единствено дължи своя подемъ, „Самоуправа“ се е запрѣтнала да убъждава своето правителство да извърши едно въропомство спрѣмо България и спрѣмо славянската солидарностъ. Очакваше се, че органътъ на Пашича се различава отъ по-върхностните сърбски вѣстници и даде не само по-дълъко на балканските работи, но и по далечъ на задачките, които иматъ съюзниятъ държави на Балканите. Очакваше се, че, когато всички въ България се опияната и се самозабравиха отъ успѣхътъ, които се дължатъ

изключително на договора, „Самоуправа“ ще направи изключение и ще даде доказателства на прозорливост и тръстъвост. За съжаление, тя предпочете да легне във калта на шовинизма и да се изгърби на честта и на бдещето на Сърбия. Този волтфасъ на официозния сърбски органъ се посреща съзлание от всички приятели на славянството. Той се използва възможно и от неприязнените на славянското сръди, за да раздухат у балканските народи угасналите страсти и да ги направляват така слаби и злочести, както бѣха приди договора, на който „Самоуправа“ иска сърбското правителство да изневѣри. И първи виенскиятъ въстаници използватъ съвъщина и такът слабостъ и некоректностъ на сърбския официоз, за да кажат горчиви истини на сръбите. Първъ въ „Neue Fraie Presse“ въ броя си от 18 април и. стилъ излиза съ редъ истини, като спѣдитъ:

„...Досега, пишето той, Пашич можа да задържи неприятелското настроение къмъ България, ала сега се види, че той нѣма вече силата да се противопостави на общественото мнѣние. Той се принуди да каже въ правителственото вѣстникъ думитъ, които съмъ въ устата на всички въ Сърбия: „Ревизия на договора съ България“. Сега узнаха българите съ какъвъ съзънъци ще иматъ работа. Когато тѣхните войски съмъ още на Чаталджа; когато общият врагъ стои сърещу тѣхъ, готовъ да продължава войната — тогазъ задълъжаватъ имъ се въоружаватъ съзънци имъ, за да имъ отнематъ голъма част отъ военната печалба. Сръбите се биха добре при Куманово и Битоля. Обаче кой си мѣ да се опита да отказва, че българите бѣха, които сломиха полумъсъса въ Европа? Достатъчно е само да изтъкнемъ загубитъ на отдалъните армии. Слѣдъ битката при Люле-Бургазъ българската армия броеше 95,000 убити и ранени, а слѣдъ това тя даде голъми загуби още и на Чаталджанска линия, при Буларъ и при шурма на одринските укрепления. Сръбите и гърците заедно нѣматъ дори и третата част отъ загубите на българите. Войната се рѣши при Люле-Бургазъ, а не при Куманово. Договорътъ за поддълбата на завладяването на земи, който Сърбия иска да скажа, безъ битката при Люле-Бургазъ щѣше да биде празна хартия, които има значение само за историка. Истина е, че споредъ договора България трбва да получи повече земи, обаче

затова пъкъ тя е положила много по-голъми усилия отколкото Сърбия.

Сърбия иска да се ревизира договора, когато българската армия е твърдо закована на Чаталджанска линия срѣчу общия врагъ и когато сръбските войски се съсрѣдоточаватъ на реката Вардаръ“.

Харманлийска окол. восъчена ливница.

ОБЯВЛЕНИЕ.

№ 9.

Извѣстяватъ се интересуващите, че въ помѣщението на ливницата ще се пронесе търгъ на 29 април т. г., отъ 2 до 5 часъ слѣдъ пладне, съ двойна конкуренция, за доставка, чрѣзъ прѣдприемач, на слѣдующите два артикула, нужни за ливницата, за настоящата 1913 г., а именно:

1). 1500 килограма чистъ восъкъ отъ пчели, мѣстенъ или анадолски, приблизителна стойност 7500 лв.

2) 150 килограма (30 топа) прѣжда султан № 4, приблизителна стойност 350 лева.

Искания залогъ е 5% отъ обявена стойност на прѣдприятието. Желающите да конкуриратъ, нека се съобразятъ съ постановленията на чл. 11 отъ закона за обществените прѣдприятия.

Поеинтъ условия и тѣржни книжа могатъ да се видятъ всички приложителни дни.

гр. Харманли 5-а април 1913 г.

За прѣдседателъ на ливницата:

Свещ. З. П. Чавдаровъ.

Пловд. окол. църков. восъчена ливница.

ОБЯВЛЕНИЕ.

№ 16.

Настоятелството на Пловдивската околийска църковна въсточна ливница, обявява на интересуващите се, че на 25 април т. г. отъ 4—6 часа слѣдъ обѣдъ ще се пронесе търгъ съ явна конкуренция за отдаване на прѣдприемач, доставката на 3000 килограма чистъ пчеленъ или анадолски восъкъ.

Залогъ за първо участие въ търгъ 5% отъ стойността на доставения восъкъ въ пари или банково удостовѣрение. Поеинтъ условия са на разположение, на конкуренции съ всички пристатъвни дни и часъ въ канцеларията на Пловд. свещ. братство ул. Ки. Александъръ, до Джумаята — гдѣто ще се произведе и самия търгъ.

Пловдивъ, 5 април 1913 г.

Отъ Настоятелството.

Свети Синодъ на Българската църква.

Обявление.

№ 1308.

Обявява се на интересуващите се, че новопровѣтните села у новопровѣтните села у новопровѣтните земи има около стотина енории вакантни.

Поради особното положение на тия енории, кандидати за свещеници за сѫщите енории ще се приематъ съвршилите I и II курсове на Свещеническото училище въ Бачковския манастиръ, както и ония, които иматъ трикласно и четирикласно образование.

Притетнатъ и одобрени кандидати съ трикласно и четирикласно образование ще прѣминнатъ четиримесечниятъ подготовителен курсъ въ Бачковския манастиръ, срѣчу опрѣдѣлена такса за храна.

Рѣжкоположенитъ за тия енории свещеници ще получаватъ отъ Държавата годишна заплата 1800 лева, при изричното условие, че тъ ще изпълняватъ безъвъзмездно всички религиозни трбби на християните си въ свояте енории.

Желающите да засемятъ тия енории трбва да подадатъ най-късно до 10 идущий мѣсецъ май въ Св. Синодъ заявление придружене съ слѣдните документи:

- 1) Кръцдано свидѣтельство.
- 2) Свидѣтельство за образоването.
- 3) Медицинско свидѣтельство.
- 4) Свидѣтельство за сѫдимостъ.
- 5) Свидѣтельство отъ енорийски свещеник за живота и поведението на кандидата.
- 6) Изповѣдно свидѣтельство.
- 7) Свидѣтельство за отбиване военна повинност.

8) Задължително, подписано отъ кандидата и жена му, че той заявила ще остане въ енорията, за като биде рѣжкоположен.

9). Заявление отъ съпругата на кандидата, че е съгласна да биде рѣжкоположена мажътъ ѝ въ свещенически чинъ.

Задължка. Ако подиръ време се намѣри за възможно свещениците въ тия енории да получаватъ установената такса за разните трбби, възнаграждението имъ ще се приравни съ основа на останалото енорийско свещенство.

Гр. София, 10 април 1913 г.

Отъ Канцел. на св. Синодъ.